

12. BÖLÜM

TELE HEMŞİRELİK

*İnci MERCAN ANNAK¹
Burcu OPAK YÜCEL²
Hülya BULUT³*

Son yıllarda teknolojinin ilerlemesine paralel olarak tedavi yöntemlerinin gelişmesi, yaşam süresinin uzaması ve kronik hastalıkların artması bireylerin bakım ihtiyacının da artmasına neden olmaktadır. Ayrıca Covid 19 gibi bulaşıcı hastalıkların dünya geneline etkilemesi ve hızla yayılması nedeniyle yüz yüze yapılan hastane ziyaretlerinin en aza indirilmesi sağlık hizmetlerinde teknolojinin kullanımının artması ile sonuçlanmıştır⁽¹⁻³⁾. Gerek kronik hastalıklar ve yaşlı nüfusun artması, gerekse pandemi süreci bireylerin sağlık ihtiyaçlarının evde karşılanmasını gündeme getirmiştir. Bu durum birey ve ülke ekonomisi üzerinde yük oluşturarak sağlık harcamalarının artmasına ve teknolojinin kullanımını zorunlu hale gelmesine neden olmaktadır. Özellikle sağlık merkezlerine uzak bölgelerde yaşayan bireylerin, sağlık hizmetlerine ulaşabilmesi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses ICN), 2021 raporunda pandemi nedeniyle insanların daha az sağlık hizmetine ulaştığını, özellikle yaşlı, kadın, çocuk, yoksul gibi örselenmiş grupların bu durumdan daha fazla etkilendiklerini belirtmektedir⁽⁴⁾. Son yıllarda teknolojinin sağlık hizmetine girmesi ve yukarıda belirtilen olay vb. durumlar tele sağlık ve tele hemşirelik olarak adlandırılan hizmetlerin kullanımını daha da arttırmaktadır.

¹ Öğr. Gör., Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, incimercan@gazi.edu.tr

² Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, burcuopakyucel@gazi.edu.tr

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, bhulya@gazi.edu.tr

SONUÇ

Sürekli gelişen bilişim ve iletişim teknolojilerinin sağlık hizmetlerine girmesi ile tele sağlık ve tele hemşirelik uygulamaları giderek önem kazanmaktadır. Tele sağlık hizmetlerinin, yüz yüze muayene gerektirmeyen özellikle takip ve danışma ihtiyaçlarının sağlık merkezi yükünü arttırmadan karşılanmasında önemli bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Covid-19 pandemi döneminde tedavi ve takip süreçlerinin yönetiminde tele sağlık hizmetlerinin etkinliği önemli ölçüde anlaşılmış olup, bu durum tele sağlık yönetiminin toplum tarafından benimsenmesine önemli katkı sağlamıştır. Tele sağlık uygulamalarının kullanımının kamu otoritesi tarafından yaygınlaştırılmasının toplumda karşılık bulacağı değerlendirilmekte olup sağlık otoritelerinin gelişen teknolojinin bu olanaklarından faydalanması gerektiği düşünülmektedir. Tele hemşirelik ise tele sağlığın önemli bir bileşeni olup bu alanda hizmet verecek hemşirelerin, olumlu bir tutum, açık görüşlülük, bilgi ve teknolojiyi yönlendirme ve sınırlarını anlama becerisine sahip olması, hastaların yatış ve bakım planındaki değişiklik ihtiyacını değerlendirebilmesi gerekmektedir. Tele sağlık uygulamalarının usul ve esaslarının belirlenerek güvence altına alınabilmesi için yasa düzenleyiciler tarafından gerekli çalışmalar başlatılarak sistemin sağlık hizmeti sağlayıcılar ve hastaların haklarını koruyacak yasal bir zemine oturtulması da önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Kamei, T. (2013). Information and communication technology for home care in the future. *Japan Journal of Nursing Science*, 10(2), 154-161. Doi: 10.1111/jjns.12039
2. World Health Organization. (WHO) (2020a). Rolling updates on coronavirus disease (COVID 19). Updated 31 July 2020. (14/12/2020 tarihinde <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen> adresinden ulaşılmıştır).
3. Ong, M. K., Pfeffer, M., Muller, R. S., et al. (2021). Telemedicine for adults. (16/05/2021 tarihinde <https://www.uptodate.com/contents/telemedicine-for-adults> adresinden ulaşılmıştır).
4. International Council of Nurses (ICN). (2021). Nurses: a Voice to Lead a Vision For Future Healthcare. (18/05/2021 tarihinde https://www.icn.ch/system/files/documents/2021_05/ICN%20Toolkit_2021_ENG_Final.pdf adresinden ulaşılmıştır).
5. World Health Organization. (WHO) (2016). Telehealth.Global Health Observatory (GHO) data. (05/05/2021 tarihinde <https://www.who.int/gho/goe/telehealth/en/> adresinden ulaşılmıştır).
6. Kleinpell, R., Barden, C., Rincon, T., et al. (2016). Assessing the impact of telemedicine on nursing care in intensive care units. *American Journal of Critical Care*, 25(1), 14-20. Doi: 10.4037/ajcc2016808
7. Pazar, B., Taştan, S., İyigün, E. (2015). Tele sağlık sisteminde hemşirenin rolü. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 11(1), 1-4. Doi: 10.5350/BTDMJB201511101
8. Terkeş, N., Çelik, F., Taşdelen, F., et al. (2018). Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin gelişen teknolojiyi kullanma durumlarının ve teknolojiye yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 22(1), 1-9.

9. Lorentz, M. M. (2008). Telenursing and home healthcare: the many facets of technology. *Home Healthcare Now*, 26(4), 237-243. Doi: 10.1097/01.NHH.0000316702.22633.30
10. International Council of Nurses (ICN). (2009). ICN Framework of Competencies for the Nurse Specialist. (05/05/2021 tarihinde https://siga.fsia.ch/files/user_upload/08_ICN_Framework_for_the_nurse_specialist.pdf adresinden ulaşılmıştır).
11. Schlachta Fairchild, L., Varghese, S. B., Deickman, A., et al. (2010). Telehealth and telenursing are live: APN policy and practice implications. *The Journal for Nurse Practitioners*, 6(2), 98-106. Doi: 10.1016/j.nurpra.2009.10.019
12. Asimakopoulou, E. (2020). Telenursing in clinical practise and education. *International Journal of Caring Sciences*, 13(2), 781.
13. Poreddi, V., Kathyayani, B. V., Hatti, N. M., et al. (2020). NIMHANS Telenursing Practice Guidelines 2020.
14. Lemelin, A., Godbout, A., Paré, G., et al. (2020). Improved glycemic control through the use of a telehomecare program in patients with diabetes treated with insulin. *Diabetes Technology & Therapeutics*, 22(4), 243-248. Doi: 10.1089/dia.2019.0324
15. Milligan, C., Roberts, C., Mort, M. (2011). Telecare and older people: who cares where?. *Social Science & Medicine*, 72(3), 347-354. Doi: 10.1016/j.socscimed.2010.08.014
16. Sahakyan, Y., Abrahamyan, L., Shahid, N., et al. (2018). Changes in blood pressure among patients in the Ontario Telehomecare programme: An observational longitudinal cohort study. *Journal of Telemedicine and Telecare*, 24(6), 420-427. Doi: 10.1177/1357633X17706286
17. Zarour, K. (2019). Towards a telehomecare in Algeria: Case of diabetes measurement and remote monitoring. In *Chronic Illness and Long Term Care: Breakthroughs in Research and Practice*, 687-708. Doi: 10.4018/978-1-5225-7122-3.ch034
18. Finklestein, S. M., Speedie, S. M., Lundgren, J. M., et al. (2000). TeleHomeCare: Connecting the home and the home care agency. *Caring Magazine*, 19(7), 32-35.
19. Moore, R., Britton, B., Chetney, R. (2005). Wound care using interactive telehealth. *Home Health Care Management Practice*, 17(3), 203-212. Doi: 10.1177/1084822304271807
20. Nickelsen, N. C. M. (2019). The infrastructure of telecare: implications for nursing tasks and the nurse-doctor relationship. *Sociology of Health & Illness*, 41(1), 67-80. Doi: 10.1111/1467-9566.12781
21. College of Nurses of Ontario (CNO) (2020). Telepractice. (10/03/2021 tarihinde https://www.cno.org/globalassets/docs/prac/41041_telephone.pdf adresinden ulaşılmıştır).
22. Nagel, D. A., Penner, J. L. (2016). Conceptualizing telehealth in nursing practice: advancing a conceptual model to fill a virtual gap. *Journal of Holistic Nursing*, 34(1), 91-104. Doi: 10.1177/0898010115580236
23. Rouleau, G., Gagnon, M. P., Côté, J., et al. (2017). Impact of information and communication technologies on nursing care: results of an overview of systematic reviews. *Journal of Medical Internet Research*, 19(4), 122. Doi: 10.2196/jmir.6686
24. Larson Dahn, M. L. (2000). Tel eNurse practice: A practice model for role expansion. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 30(11), 519-523.
25. Gajarawala, S. N., Pelkowski, J. N. (2021). Telehealth benefits and barriers. *The Journal for Nurse Practitioners*, 17(2), 218-221. Doi: 10.1016/j.nurpra.2020.09.013.
26. Rutledge, C. M., Kott, K., Schweickert, P. A., et al. (2017). Telehealth and eHealth in nurse practitioner training: current perspectives. *Advances in medical education and practice*, 8, 399.
27. Arpag, N., Kanan, N. (2019). Tele Yoğun Bakım Hemşireliği. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 2(1), 32-36.
28. Kotsani, K., Antonopoulou, V., Kountouri, A., et al. (2018). The role of telenursing in the management of Diabetes Type 1: A randomized controlled trial. *International journal of nursing studies*, 80, 29-35. Doi: 10.1016/j.ijnurstu.2018.01.003.

29. Asghari, E., Shirinabadi Farahani, A., Nourian, M., et al. (2021). The Effects of Telenursing on Stress in Mothers with Premature Infants. *Evidence Based Care*, 10(4), 7-16. Doi: 10.22038/ebcj.2021.52976.2398.
30. Ebrahimabadi, M., Rafiei, F., Nejat, N. (2021). Can tele-nursing affect the supportive care needs of patients with cancer undergoing chemotherapy? A randomized controlled trial follow-up study. *Supportive Care in Cancer*, 1-8. Doi: 10.1007/s00520-021-06056-5.
31. Almathami, H. K. Y., Win, K. T., Vlahu-Gjorgievska, E. (2020). Barriers and facilitators that influence telemedicine-based, real-time, online consultation at patients' homes: systematic literature review. *Journal of medical Internet research*, 22(2), e16407. Doi: 10.2196/16407.
32. Tuna, A., Uysal, E., Bakır, H., ve ark. (2017). Tele-Nursing for Informing Breast Cancer Patients in the Post-Operative Period. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 98-104.
33. Balestra, M. (2018). Telehealth and legal implications for nurse practitioners. *The Journal for Nurse Practitioners*, 14(1), 33-39.
34. Avcı, Y. D., Gözümlü, S. (2018). Health service delivery models and tele-health for the elderly living in rural areas. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(1), 56-67. Doi: 10.21763/tjfm.400067.
35. Jones, X. M., Zimba, O., Gupta, L. (2020). Informed Consent for Scholarly Articles during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Korean Medical Science*, 36(3). Doi: 10.3346/jkms.2021.36.e31.
36. Akyüz, E., Bulut, H., Karadağ, M. (2019). Surgical nurses' knowledge and practices about informed consent. *Nursing ethics*, 26(7-8), 2172-2184.
37. Center for Disease Control and Prevention (CDC) (2018). *Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA)*. (28.05.2021 tarihinde <https://www.cdc.gov/php/publications/topic/hipaa.html> adresinden ulaşılmıştır).
38. New Zealand Nurses Organization (NZNO) (2020). *Privacy and Security*. (28.05.2021 tarihinde https://www.nzno.org.nz/about_us/privacy#Security%20of%20your%20Personal%20Information adresinden ulaşılmıştır).
39. Nursing and Midwifery Council (NMC) (2019). *Social Media Guidance The Nursing and Midwifery Council*. (28.05.2021 tarihinde <https://www.nmc.org.uk/standards/guidance/social-media-guidance/> adresinden ulaşılmıştır).
40. T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2016). *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*. (28.05.2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden ulaşılmıştır).
41. Schwamm, L. H., Chumbler, N., Brown, E., et al. (2017). Recommendations for the implementation of telehealth in cardiovascular and stroke care: a policy statement from the American Heart Association. *Circulation*, 135(7), e24-e44. Doi: 10.1161/CIR.0000000000000475.
42. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) (2016). *İlave Ücret*. (28.05.2021 tarihinde http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/saglik/saglik_hizmetleri/ilave_ucret/ilave_ucret adresinden ulaşılmıştır).
43. World Health Organization (WHO) (2020b). *WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic*. (29.05.2021 tarihinde <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid> adresinden ulaşılmıştır).
44. Purabdollah, M., Ghasempour, M. (2020). Tele-Nursing New Opportunity for Nursing Care in COVID-19 Pandemic Crisis. *Iranian Journal of Public Health*.
45. Çakmak, H. S. G. (2020). *COVID-19 pandemisinde telesağlık uygulamaları*, Ankara: Iksad Publication.
46. Mamaghani, H. A., Tabrizi, F. J., Seyedrasooli, A., et al. (2021). Effect of Empowerment Program with and without Telenursing on Self-efficacy and Glycosylated Hemoglobin Index of Patients with Type-2 Diabetes: A Randomized Clinical Trial. *Journal of Caring Sciences*, 10(1), 22. Doi:10.34172/jcs.2021.001

47. Petrelli, F., Cangelosi, G., Scuri, S., et al. (2020). Diabetes and technology: A pilot study on the management of patients with insulin pumps during the COVID-19 pandemic. *Diabetes research and clinical practice*, 169, 108481. Doi: 10.1016/j.diabres.2020.108481
48. Davarpanah, A. H., Mahdavi, A., Sabri, A., et al. (2020). Novel screening and triage strategy in Iran during deadly coronavirus disease 2019 (COVID-19) epidemic: value of humanitarian teleconsultation service. *Journal of the American College of Radiology*, 17(6), 734. Doi: 10.1016/j.jacr.2020.03.015.
49. Zhai, Y., Wang, Y., Zhang, M., et al. (2020). From isolation to coordination: how can telemedicine help combat the COVID-19 outbreak?. *MedRxiv*. Doi: 10.1101/2020.02.20.20025957.
50. Simcock, R., Thomas, T. V., Estes, C., et al. (2020). COVID-19: Global radiation oncology's targeted response for pandemic preparedness. *Clinical and translational radiation oncology*, 22, 55-68. Doi: 10.1016/j.ctro.2020.03.009.
51. Perisetti, A., Goyal, H. (2021). Successful distancing: telemedicine in gastroenterology and hepatology during the covid-19 pandemic. *Digestive Diseases and Sciences*, 1-9. Doi: 10.1007/s10620-021-06874-x
52. Doraiswamy, S., Abraham, A., Mamtani, R., et al. (2020). Use of Telehealth During the COVID-19 Pandemic: Scoping Review. *Journal of medical Internet research*, 22(12), e24087.
53. T.C Sağlık Bakanlığı (2004). *Türkiye Sağlık Bilgi Sistem Eylem Planı*. (30.05.2021 tarihinde <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/404> adresinden ulaşılmıştır).
54. T.C Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2014). 2006-2010 **Bilgi Toplumu Stratejisi**. (20.05.2021 tarihinde <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/strateji-ve-eylem-planlari-2/2006-2010-bilgi-toplumu-stratejisi/> adresinden ulaşılmıştır).
55. T.C Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2017). *Sağlık.Net Online ve e-Nabız*. (30.05.2021 tarihinde <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR-13119/sagliknet-online-ve-e-nabiz-hakkinda-20166-sayili-genelge.html> adresinden ulaşılmıştır).
56. Özel Hastaneler ve Sağlık Kuruluşları Derneği (OHSAD) (2019). *Teletıp ve Teleradyoloji Sistemi Genelgesi*. (03.06.2021 tarihinde <https://ohsad.org/teletip-ve-teleradyoloji-sistemi-genelgesi-yayimlandi/> adresinden ulaşılmıştır).
57. T.C Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (2021). *Dr. e-Nabız Muayeneye Başladı*. (15.06.2021 tarihinde <https://sbsgm.saglik.gov.tr/TR,77430/dr-e-nabiz-muayeneye-basladi.html> adresinden ulaşılmıştır).
58. Uslu, E., Buldukoğlu, K. (2016). Tele-Hemşirelik Uygulamalarının Şizofreni Hastalarının Bakımına Etkisi: Sistematik Derleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(1), 47-56.
59. Kalender, N., Özdemir, L. (2014). Yaşlılara sağlık hizmetlerinin sunumunda tele-tıp kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1), 50-58.
60. Şenyüz, K. Y., Şentürk, S. (2017). Yoğun bakım hemşireliği hizmetlerinde yeni bir kavram: tele-hemşirelik. *Ayrıntı Dergisi*, 5(56).
61. Bulut, Ö. Ü., Kaplan, S., Şahin, S. (2020). Jinekolojik Kanserde Evde Bakım ve Teknoloji Kullanımı. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 193-201. Doi: 10.38108/ouhcd.739104.
62. Koçak, A. T., Arslan, S. (2021). Covid-19 Pandemisinde Neuman Sistemler Modeli Işığında Parkinsonlu Bireye Uygulanan Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 66-80. Doi: 10.51123/jgehes.2021.18.
63. Kızılkaya, T., Aytaç, S. H., Yazıcı, S. (2020). COVID-19 Pandemisinde Gebelik Dönemi ve Tele-Sağlık. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 36(3), 189-198.